

“XARİCDƏKİ SOYDAŞLARIMIZ DA DİLLƏRİNİ UNUTMAMALIDIRLAR”

Nizami Cəfərov:

“Uşaqlar ilk növbədə Ana dilini mənimsəməli, daha sonra başqa xarici dilləri öyrənməlidirlər. Xarici dilləri öyrənəndə fikir vermək lazımdır ki, bu, Ana dilinin hesabına olmasın”.

TƏRANƏ MƏHƏRRƏMOVA
taranamaharramova@kaspi.az

“Azərbaycan dili inkişafına görə dünya dilləri içərisində 25-ci yerdədir. Bu sıralamada dillərdə danışan xalqların sayı, ədəbiyyatın yaranması, elmin və təhsilin olması, kitab nəşri, mətbuatın olması və s. rol oynayır”. Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin “Kaspi” qəzeti ilə birgə reallaşdırdığı “Məktəbdə” layihəsinin qonağı olan Atatürk Mərkəzinin rəhbəri, akademik, dilçi-alim Nizami Cəfərov şagirdlərlə söhbətində Azərbaycan dili, dövlətimizin dil siyasəti haqqında maraqlı məlumatlar verdi.

Paytaxtdakı 225 nömrəli tam orta məktəbdə keçirilən görüşdə hazırkı gənclik, onların fəaliyyəti, ortaq türk dili, dərslərlə bağlı məsələlərə də toxunuldu.

“TORPAQLARIN QORUNMASI ÜÇÜN ANA DİLİMİZ DƏ MÜBARİZƏ APARIRDI”

N.Cəfərov dilimizin qorunması üçün hər bir vətəndaşın üzərinə düşən məsuliyyətdən danışdı: “Adi adamlar da bilirlər ki, Prezident İlham Əliyev Qarabağ torpaqlarını işğaldan azad etməkdən ötrü bütün dünya ilə dillə döyüşdü. 44 gün ərzində dörd dildə bütün dünyaya müraciət etdi. Prezidentimiz dünyaya sübut edirdi ki, ermənilər bizim torpaqlarımızı işğal ediblər. Düzdür, müharibədə ordumuz, diplomatiya silahlarımız da döyüşdü, amma Vətən torpaqlarının qorunması üçün Ana dilimiz də mübarizə aparırdı”.

N.Cəfərov dedi ki, hamımız Ana dilini əvvəlcə ailədə öyrənirik: “İndi ailələr hələ yetişməmiş uşaqlarına eyni zamanda rus, ingilis dillərini də öyrədirlər. Düzdür, valideyn heç zaman uşağının pisliyi üçün çalışmaz, amma onu nəzərə almaq lazımdır ki, uşaqlar ilk növbədə Ana dilini mənimsəməli, daha sonra başqa xarici dilləri öyrənməlidirlər. Xarici dilləri öyrənəndə fikir vermək lazımdır ki, bu, Ana dilinin hesabına olmasın. Ana dili başqa dilləri öyrənməkdən ötrü bizim üçün həmişə bir istinad nöqtəsidir. Ana dili ilə bizim təfəkkürümüz formalaşır. Məktəbdə öyrənilən Ana dili heç bir zaman möhkəmliyini itirmir. İndiki nəsil

azərbaycanlılar

3 dili - dövlət dili kimi Azərbaycan dilini, region dili kimi rus dilini, beynəlxalq dil kimi ingilis dilini bilməlidirlər.”.

“TÜRKİYƏ TÜRKÇƏSİ TÜRK XALQLARI ÜÇÜN ORTAQ DİL HALINA GƏLMƏKDƏDİR”

Dilçi alim “Ortaq türk əlifbası” ilə bağlı da məlumat verdi: “Türk Dövlətləri Təşkilatı yaradılıb. Bu təşkilat müstəqil türk dövlətləri arasında mədəni, siyasi və iqtisadi münasibətləri tənzimləyir. Bu müstəqil dövlətlərdən Türkiyə, Azərbaycan, Özbəkistan və Türkmənistan latın əlifbasına keçiblər. Qazaxıstan və Qırğızıstanda da bu əlifbaya keçidlə bağlı mexanizmlər hazırlanıb. Dünyanın kiçik xalqları da çalışırlar ki, dilləri dünya səviyyəsinə qalxsınlar. Bizim dilimiz dünya səviyyəsinə yüksəlib, amma türk dillərinin tərkibində. Türkiyə türkcəsi də hazırda türk xalqları üçün ortaq dil halına gəlməkdədir və beynəlxalq dil olmaq iddiasındadır. Biz çalışmalıyıq ki, xaricdə yaşayan azərbaycanlılar da dillərini unutmasınlar”.

“ORTA MƏKTƏB DƏRSLİKLƏRİNDƏ TEXNİKİ CƏHƏTLƏRƏ ÜSTÜNLÜK VERİLİR”

Akademik dərslərlərin ictimai müzakirəsi ilə bağlı mövzuya toxundu: “Mən də bir müddət orta və ali məktəblər üçün Ədəbiyyat və Azərbaycan dili dərslərlərinin yazılmasında, proqramların hazırlanmasında iştirak etmişəm. Buna görə bu işin ağırlığını bilirəm. Biz nə qədər çalışsaq da, burada zövq məsələsi var. Çox istərdim ki, orta məktəb dərslərlərini orta məktəb

müəllimləri

yazsınlar.

Özüm də ali

məktəb müəllimi

kimi orta məktəb üçün

dərslərlə yazanda “bunu orta məktəb uşaqları anlayacaqmı?” deyərək daim fikirləşirdim. Ona görə də dərslərləri tez-tez dəyişməyə məcbur idik. İndi başqa bir çətinlik də var: orta məktəb dərslərlərinin yazılmasına nazirlik cavabdeh deyil. İşin strukturu elə qurulub ki, kimsə sabah “dərslərdə bu qüsurlar var, niyə düzəltmirsiz?” - deyərək soruşsa, nazirlik onu düzəltmək səlahiyyətində deyil. Təəssüf ki, orta məktəb dərslərlərində texniki cəhətlərə üstünlük verilir. Yəni kağız səlhiqəli olmalı, gözü ağrıtmamalı, şriftlər standartlara cavab verməli və s. Digər tərəfdən, dərslərlər böyük maliyyə vəsaiti hesabına başa gəldiyindən proses tenderlə idarə olunur. Tenderlərdə də məzmunu baxan olmur. Ona görə də nəşriyyatlar bu məsələdə təşəbbüsü ələ alıb. Nəticə etibarilə bu cür dərslərlər ortaya çıxıb. Qabaqlar isə dərslərləri komissiyalar hazırlayırdı. Amma onda da səhvlər olurdu”. N.Cəfərov hazırda dərslərlərin çox da faciəvi vəziyyətdə olmadığını da dedi: “Dərslərlərlə tanışam. Vəziyyət o qədər də bəladə deyil. Bütün dünyada belədir: dərslərlərin alternativ olmalıdır. Fikrimcə, müəllim amili dərslərlərlə amilindən üstün olmalıdır. Bu cəhətdən də geriliyimiz var”.

“Hazırkı gənclik informasiya selinin içərisindədir”

Qonaq bugünkü gənclikdə xoşagəlməli və bəyənilməyən xüsusiyyətlərə də toxundu: “Hazırkı gənclik çox məlumatlıdır, informasiya selinin içərisindədir. Texnoloji imkanlardan istifadə edir, sosial şəbəkələrlə əlaqə yarada bilir. Bugünkü gənclərin bilgisayarda istənilən məlumatları almaq imkanları var, dünyaya açıqdırlar. Bu, sevindiricidir. Amma kitab oxumamaları, bədii ədəbiyyatdan uzaq olmaları, diqqəti daha çox dərslərlərə, hazırladıqları ixtisaslara vermələri xoşagəlməli deyil. Əvvəlki dövrlərdə şagirdlər 10-11-ci siniflərə qədər bütün tədris materialını mənimsəməyə çalışırdılar. Bizim vaxtımızda repetitorluq yox idi. Uşaqlar məktəbə gedir və hər şeyi orada öyrənirdilər. Amma indi uşaqlar özləri üçün məktəbdə bir ixtisaslaşma qəbul ediblər və bu istiqamətdə gedirlər”.

Akademik test imtahanlarının da problem yaratdığını qeyd etdi: “Sən hansı fakültəyə daxil olacağını bilmirsən.

Bu, istər-istəməz sonrakı təhsil üçün ciddi əngələ çevrilə bilər, əzbərçilik yaradır”.

Fotolar: Tapdıq Abdullayev/Global Photostock